

Sygn. akt II AKzw 805/12

POSTANOWIENIE

Dnia 22 stycznia 2013 r.

Sąd Apelacyjny II Wydział Karny w Rzeszowie

na posiedzeniu w składzie :

Przewodniczący:	SSA Piotr Moskwa
Protokolant:	st. sekr. sądowy Paweł Szemberski

przy udziale Prokuratora Prokuratury Apelacyjnej w Rzeszowie

– Mariusza Chudzika

po rozpoznaniu sprawy **T. N.**

z powodu zażalenia skazanego

na postanowienie Sądu Okręgowego w Rzeszowie z dnia 16 listopada 2012 r.,

sygn. akt II Ko 542/12

o rozstrzygnięciu wątpliwości co do obliczenia kary

na podstawie art. 437 § 2 k.p.k.

postanawia

uchylić zaskarżone postanowienie i sprawę przekazać Sądowi Okręgowemu w Rzeszowie do ponownego rozpoznania.

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 16 listopada 2012 r. Sąd Okręgowy w Rzeszowie, na podstawie art. 13 § 1 k.k.w., rozstrzygnął wątpliwości co do zaliczenia skazanemu T. N. na poczet:

1) orzeczonej w miejsce kar jednostkowych pozbawienia wolności (w sprawach o sygn. akt II K 143/01, II K 924/00, II K 1298/00 i II K 9/01) kar y łącznej 4 lat i 6 miesięcy pozbawienia wolności okresów:

a.

a. 18 sierpnia 2000 r. – 19 sierpnia 2000 r.,

b. 27 sierpnia 2000 r. – 29 sierpnia 2000 r.,

c. 26 września 2000 r. – 28 września 2000 r.,

d. 9 listopada 2000 r. – 22 lutego 2001 r.,

- e. 8 marca 2001 r. – 5 września 2001 r.,
 - f. 24 grudnia 2001 r. – 26 listopada 2003 r.,
 - g. 15 października 2010 r. – 11 października 2011 r.
 - h. oraz odbytych kar z wyroków podlegających łączeniu;
- 2) orzeczonej w miejsce kar jednostkowych w sprawach o sygn. akt X K 275/05 i X K 578/05 kary łącznej 2 lat i 4 miesięcy pozbawienia wolności okresów:
- a. 19 maja 2010 r. – 7 października 2010 r.,
 - b. oraz odbytych kar z wyroków podlegających łączeniu.

Na powyższe postanowienie zażalenie złożył skazany T. N., które zaskarżył w zakresie dotyczącym pkt 1 ppkt a-h wywodząc, że opisane przez Sąd Okręgowy okresy zaliczeń były przez niego odbywane do poprzedniej kary łącznej orzeczonej w sprawie sygn. akt II K 51/02 w wymiarze 4 lat. Ponadto wskazał, iż uzyskał warunkowe przedterminowe zwolnienie, które nie zostało mu odwołane, a w związku z tym kara ta powinna być zaliczona w całości.

W oparciu o powyższe skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia i uznanie za odbytą w całości wcześniejszą karę pozbawienia wolności w wymiarze 4 lat (sygn. akt II K 51/02) i odliczenie jej do odbywanej obecnie kary ze sprawy sygn. akt II K 16/12.

Sąd Apelacyjny miał na, co następuje:

Zażalenie skazanego musi skutkować uchyleniem zaskarżonego postanowienia i przekazaniem sprawy Sądowi Okręgowemu w Rzeszowie do ponownego rozpoznania.

Przed przystąpieniem jednak do omówienia zarzutów stawianych zaskarżonemu rozstrzygnięciu koniecznym jest poczynienie kilku uwag natury ogólnej, gdyż kwestie te miały istotny wpływ na treść wydanego w sprawie rozstrzygnięcia o charakterze kasatoryjnym.

Pierwszą z tych kwestii jest potrzeba zamieszczenia w wyroku rozstrzygnięcia wymieniającego okresy zaliczone na poczet kary łącznej. Przepis art. 577 kpk stanowi bowiem, że w wyroku łącznym należy oznaczyć w miarę potrzeby datę od której należy liczyć początek odbywania kary orzeczonej wyrokiem łącznym oraz wymienić okresy zaliczone na poczet kary łącznej. Na gruncie tego przepisu uformowały się dwa stanowiska, z których jedno zawiera postulat by w każdym wyroku łącznym wymienić okresy zaliczone na poczet kary łącznej (wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 12 czerwca 2006 r., II Aka 139/06). Drugie natomiast stwierdza, iż powinność taka, tj. wymienienia okresów zaliczonych na poczet kary łącznej zachodzi tylko w miarę potrzeby wydania tego typu rozstrzygnięcia (wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 20 września 2007 r., sygn. akt II Aka 308/07).

Sąd Apelacyjny w składzie rozpoznającym niniejszą sprawę podzielił stanowisko sprowadzające się do stwierdzenia, iż przepis art. 577 k.p.k. nie obliguje sądu do oznaczenia daty początkowej kary łącznej i wymienienia w każdym wyroku łącznym okresów zaliczanych na jej poczet, a obowiązek taki istnieje jedynie wówczas, gdy zachodzi taka potrzeba. Wydaje się przy tym, że będzie to miało miejsce wówczas, gdy skazany wobec którego orzeczono karę łączną w wyroku łącznym odbywał wcześniej kary z różnych wyroków, na poczet których zaliczano mu również okresy z rzeczywistego pozbawienia wolności na podstawie art. 63 § 1 k.k.

W takich bowiem sytuacjach niewątpliwie istnieje potrzeba precyzyjnego wskazania okresów zaliczanych na poczet kary łącznej, w szczególności, gdy w wyroku łącznym wymierzono nie jedną lecz więcej kar, łącząc przy tym w różnych konfiguracjach kary orzeczone w wyrokach jednostkowych. W tym miejscu zaznaczyć należy, że w ocenie

Sądu Apelacyjnego wymogu wskazania okresów zaliczanych na poczet kary łącznej nie spełnia ogólne sformułowanie, często używane przez sądy orzekające „zalicza na poczet kary łącznej okresy kar odbytych na poczet kar orzeczonych w wyrokach podlegających łączeniu” lub podobne. Takie sformułowanie bowiem w żaden sposób nie wyjaśnia jakie w rzeczywistości okresy czasu zostały zaliczone na poczet danej kary łącznej i często jak w rozpatrywanym przypadku, w konsekwencji prowadzi do inicjatywy organów wykonujących dane orzeczenie lub też skazanych, zmierzającej do uzyskania ścisłego wskazania tych okresów w trybie art. 13 § 1 k.k.w.

Reasumując powyższe rozważania wyrazić wypada zapatrywanie, iż ratio legis unormowania zawartego w przepisie art. 577 k.p.k. to usunięcie ewentualnych wątpliwości, które mogą pojawić się przy wykonywaniu wyroku łącznego. Rozstrzygnięcie zaś kwestii zaliczeń na poczet kary łącznej spełnia funkcję przewidzianą w wymienionym przepisie tylko wtedy, gdy obejmuje wszystkie okresy podlegające zaliczeniu. W przeciwnym razie orzeczenie takie nie usuwa mogących pojawiać się wątpliwości, lecz je powoduje.

Rozważania te były konieczne aby ustalić w pierwszej kolejności, czy w niniejszej sprawie wyrok Sądu Okręgowego w Rzeszowie, na mocy którego skazanemu T. N. połączono, w określonych konfiguracjach, orzeczone względem niego wcześniej kary jednostkowe

i wymierzono mu stosowne kary łączne, a przede wszystkim ta jego część, która dotyczy wskazania okresów zaliczonych, budzi wątpliwości, które

w konsekwencji uzasadniałoby konieczność wydania przez sąd orzeczenia

w trybie art. 13 § 1 k.k.w. Gdyby bowiem przyjąć, że przytoczone wyżej ogólne sformułowanie czyni zadość dyrektywom wynikającym z art. 577, to jego treść jest na tyle czytelna, że czynienie następnie wykładni tego rozstrzygnięcia jest zbędne. Wynika z niego przecież, że na poczet kary łącznej zalicza się wszelkie okresy kar odbytych na poczet kar orzeczonych

w podlegających łączeniu, w danej konfiguracji wyroków. Obowiązkiem więc organu wykonującego to orzeczenie, przy dokonywaniu obliczaniu kary, byłoby właściwe zaliczenie wszystkich tych okresów.

Jak już jednak wyżej wspomniano, w ocenie Sądu Apelacyjnego, orzeczenie takie nie spełnia wymogów określonych treścią przepisu art. 577 k.p.k. W niniejszej natomiast sprawie sytuacja jest jeszcze bardziej skomplikowana i dlatego Sąd Okręgowy słusznie doszedł do przekonania, iż koniecznym jest przeprowadzenie wykładni wspomnianego wyżej rozstrzygnięcia. Wykładni tej jednak precyzyjnie nie dokonał, co

w konsekwencji doprowadziło prawdopodobnie do tego, że sędzia sprawozdawca w piśmie z dnia 7 grudnia 2012r. (k. 431-434) szerzej tłumaczył przyczyny swego rozstrzygnięcia.

Argumenty wskazywane w tym piśmie nie mogą być brane pod uwagę, gdyż Sąd odwoławczy może jedynie opierać się na stanowisku wyrażonym w uzasadnieniu zaskarżonego orzeczenia, którego konstrukcja, jako jedyne dokumentu sprawozdawczego pozwalającego na odczytanie czym kierował się Sąd, ferując konkretne rozstrzygnięcie, wymaga szczególnej precyzji w formułowaniu myśli, bowiem w obrocie prawnym funkcjonuje to, co Sąd napisał, a nie to co zamierzał napisać.

Nie znaczy to oczywiście, że tego typu okoliczności, jak te wskazane we wspomnianym wyżej piśmie, Sąd odwoławczy nie powinien rozważać z urzędu.

Przechodząc więc do meritum sprawy przypomnieć jedynie należy, że z dniem 1 stycznia 2012 roku zmiana uległa treść przepisu art. 82 k.k., gdyż dodano do niego § 2, zgodnie z treścią którego w wypadku objęcia wyrokiem łącznym kary, z odbywania której skazany został warunkowo przedterminowo zwolniony, na poczet orzeczonej kary łącznej zalicza się jedynie okres faktycznego odbywania kary. Do dnia 31 grudnia 2011 roku jednak, ugruntowane stanowisko Sądu Najwyższego wskazywało na potrzebę zaliczenia w całości na poczet kary łącznej orzeczonej w wyroku łącznym, kary z której skazany został warunkowo przedterminowo zwolniony

w sytuacji, gdy tego warunkowego przedterminowego zwolnienia nie odwołano. Było to oczywiście stanowisko wyrażone na gruncie obowiązującego do tej daty brzmienia przepisu art. 82 k.k., który stanowił, iż jeżeli w okresie

próby i w ciągu dalszych 6 miesięcy nie odwołano warunkowego zwolnienia, karę uważa się za odbytą z chwilą warunkowego zwolnienia (por. wyrok SN z dnia 7 kwietnia 2010 r., IV KK 28/10, LEX nr 583901, postanowienie SA w Lublinie z dnia 12 sierpnia 2009 r., II AKz 361/09, LEX nr 523967, postanowienie SN z dnia 18 września 2006 r., IV KK 361/06, LEX nr 323673).

W niniejszej natomiast sprawie skazany podnosi, że został warunkowo przedterminowo zwolniony z odbycia kary 4 lat pozbawienia wolności orzeczonej wyrokiem łącznym Sądu Okręgowego w Rzeszowie z dnia 9 października 2002 roku, sygn. akt II K 51/02 i warunkowego przedterminowego zwolnienia nie odwołano. Rozważenia wymaga więc kwestia, czy zgodnie z obowiązującymi do dnia 31 grudnia 2011 roku przepisami prawa, zaliczeniu na poczet kary łącznej podlega cały okres kary 4 lat pozbawienia wolności orzeczonej tymże wyrokiem, czy też jedynie okres faktycznego odbywania tej kary, tak jak to nakazuje zaliczać przepis art. 82 § 2 k.k.

Sąd Okręgowy wyrokujący w przedmiotowej sprawie kwestii tej nie poruszył i nie zajął się nią również Sąd dokonujący wykładni przedmiotowego orzeczenia. Dlatego koniecznym jest przypomnienie, iż zmiana przepisu art. 82 k.k., nastąpiła na mocy ustawy z dnia 10 września 2011 roku, która zawierała przepisy intertemporalne, w tym art. 10. ust. 1 stanowiący, iż przepisy w brzmieniu nadanym tą ustawą stosuje się również przy wykonywaniu orzeczeń, które stały się wykonalne przed dniem jej wejścia w życie. Rzecz jednak w tym, że Kodeks karny zwiera również przepis intertemporalny, a mianowicie art. 4, który w § 1 stanowi, iż w sytuacji, gdy w czasie orzekania obowiązuje ustaw inna niż w czasie popełnienia przestępstwa, stosuje się ustawę nową, jednakże należy stosować ustawę obowiązującą poprzednio, jeżeli jest względniejsza dla sprawcy.

W ocenie Sądu Apelacyjnego z uwagi na fakt, iż przepis art. 82 § 2 k.k. ma charakter materialno prawny, gdyż zmienia zasady zaliczania okresów kar odbytych na poczet kary orzeczonej w wyroku łącznym, w przypadku konieczności zawarcia w tym wyroku rozstrzygnięcia wskazanego w art. 577 k.p.k., sąd każdorazowo winien rozważyć, które uregulowanie prawne jest względniejsze dla sprawcy, a co za tym idzie którą ustawę, obowiązującą wcześniej, czy też obecnie należy w danym przypadku stosować.

Zasygnalizować wypada przy tym w tym miejscu, że Sąd Apelacyjny w składzie rozpoznającym niniejszą sprawę wyraża zapatrywanie, iż przepis art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 16 września 2011 r. o zmianie ustawy Kodeks karny wykonawczy oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 240, poz. 1431) nie uchyla zasady określonej w art. 4 § 1 k.k. dotyczącej kolizji ustaw

w czasie (podobnie postanowienie Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 23 kwietnia 2012 r., II AKzw 352/12, LEX nr 1166858.)

Zaliczenie więc na poczet kary łącznej okresu faktycznego odbywania kary możliwe będzie tylko wówczas, gdy warunki do wydania wyroku łącznego zaistniały po dniu 1 stycznia 2012 roku.

Inna bowiem interpretacja wyżej wskazanych przepisów prowadziłaby do sytuacji, w której w wyniku pomyłki sądu (co miało miejsce w niniejszej sprawie, gdyż wyrok Sądu Rejonowego w Rzeszowie z dnia 8 czerwca 2011 roku został uchylony i sprawę przekazano do ponownego rozpoznania) lub też opieszałości sądu, który nie podjął niezwłocznie czynności przewidzianych w art. 570 kpk, sytuacja oskarżonego pogorszyłaby się. Innymi słowy decydujące znaczenie w podobnych przypadkach będzie miała data wyroków podlegających łączeniu, a więc czy zostały one wydane przed, czy też po dniu 1 stycznia 2012 roku.

W ponowny postępowaniu Sąd rozważy więc szczegółowo powyższe zagadnienie po tym, jak uprzednio zwróci się do sądów wykonujących wyroki podlegające łączeniu o pełne dane dotyczące okresów odbytych kar w wyrokach tych orzeczonych, tak by możliwym było wymienienie wszystkich okresów zaliczonych na poczet poszczególnych kar łącznych bez konieczności używania ogólnego zwrotu „oraz kar odbytych z wyroków podlegających łączeniu”. Brak bowiem tych danych uniemożliwił Sądowi odwoławczemu wydanie orzeczenia o charakterze reformatoryjnym.